

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN
PRIMERAK

sindiso@sbb.rs
www.nsprv.org.rs

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 10 • JUN 2016 • BROJ 109

WORLD DAY AGAINST CHILD LABOUR 2016: "END CHILD LABOUR IN SUPPLY CHAINS – IT'S EVERYONE'S BUSINESS!" СВЕТСКИ ДАН БОРБЕ ПРОТИВ ДЕЧЈЕГ РАДА 2016: "НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ У ЛАНЦУ СНАБДЕВАЊА – ТО ЈЕ ПОСАО ЗА ОДРАСЛЕ!"

Неки производи које свакодневно користимо су можда (на)прављени од стране деце, јер чак и компаније које никад не би користиле дечији рад могу не знајући купити робу, сировине или полупроизвод од произвођача који су користили дечији рад.

Иако је, сваким даном све више компанија које су посвећене борби против дечијег рада, још увек је дуг пут да се елиминише дечији рад. Такође, и ви можете нешто предузети.

Деца која раде, су деца која немају времена да се играју и забављају и често су приморана да напусте школу. Приморани су да буду (прерано) одрасли, и да преузму одговорности за које још увек нису припремљени.

Да бисмо створили свет без дечијег рада морамо омогућити квалитетно образовање за све дечаке и девојчице и створити приступне послове за њихове родитеље.

Циљ ПО-овог међународног програма рада је спречавање и искорењивање дечијег рада широм света. Тако да једини посао за девојчице и дечаке буде - да иду у школу.

Фокус Светског дана борбе против дечјег рада 2016. године је на дечјем раду у ланцу снабдевања. Ланци снабдевања су низ активности (процеса) запослених и укључених у производњу и дистрибуцију производа.

Са глобализацијом, ланци снабдевања су постали све сложенији, укључујући раднике, малих произвођача и предузећа широм света. Док се најчешће дечији рад користи у производњи за домаће тржиште, све чешће се деца могу наћи да раде у производњи робе и услуга за извоз.

Са 168 милиона деце, још увек, у сфери дечјег рада, па самим тиме у неком делу ланца снабдевања (од пољопривреде, производње роба, сектору (из)градње, услуга,...) постоји ризик да је дечији рад и даље присутан у некој од тих фаза, па предузећа треба да буду на опрезу како би се осигурала да су њихови ланци снабдевања „слободни“ од дечијег рада или у супротном изложени ризику да им пословни углед буде уништен, а њихов посао озбиљно угрожен.

Дечији рад се јавља најчешће у руралним и економски сиромашним срединама, као и у области сиве економије. Дакле у областима у којима су често слабо организовани или шта више одсутни синдикати, а удружења послодавца изнад капацитета инспектора рада да се дечији рад елиминише.

Светски дан борбе против дечјег рада је прилика да укажемо на проблем и оценимо шта може да се уради да би елиминисали дечији рад из ланца снабдевања.

Придружите нам се у акцији да се оконча дечији рад у ланцу снабдевања!
(→ стране 3-8.)

Период	Просечне зарде			Просечне зарде без пореза и доприноса		
	Укупно РС	Образовање	Индекс	Укупно РС	Образовање	Индекс
IV 2016	67.464	56.708	84.06	49.249	40.784	82.81

У овом броју можете још читати:

ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У ВОЈВОДИНИ II.....	стр. 2
СРПСКИ ЈЕЗИК У ОСМАНСКОЈ ИМПЕРИЈИ.....	стр. 2
НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ У ЛАНЦУ СНАБДЕВАЊА!.....	стр. 3
ДЕЧИЈИ РАД, МАЊИ ЗА ТРЕЋИНУ, АЛИ И ДАЉЕ ЗАБРИЊАВА.....	стр. 3
УЛАГАЊЕМ У ОБРАЗОВАЊЕ ДАНАС, ФИНАНСИРАМО БУДУЋНОСТ.....	стр. 3
ОБРАЗОВАЊЕ ТРЕБА НОВАЦ.....	стр. 4
ЛУКАЧ: ПРОТИВ ЗЛОПОТРЕБЕ ДЕЧИЈЕГ РАДА.....	стр. 4
ПРЕЗМУТЕ АКЦИЈУ ПРОТИВ РАДА ДЕЦЕ.....	стр. 5
ПРАВНИЦИ ОДГОВАРАЈУ.....	стр. 11
НИЈЕ УСВОЈЕН ПРЕДЛОГ О СТИПЕНДИРАЊУ ДЕВИЦА.....	стр. 12
ДЕЧАЦИ БИРАЈУ ДА ЛИ ЋЕ ДА НОСЕ СУКЊУ ИЛИ ПАНТАЛОНЕ.....	стр. 12
ОСТАВИТЕ ТАСТАТУРУ, ОЛОВКА РАЗВИЈА МОЗАК.....	стр. 12
ДЕЧАК ОСТАВЉЕН У ШУМИ ОПРОСТИО РОДИТЕЉИМА.....	стр. 12
СИНДИКАТИ ПОДРЖАВАЈУ ЗАМРЗАВАЊЕ ЗАРАДА И ДУЖУ РАДНУ НЕДЕЉУ.....	стр. 12

ПЛАТЕ У ПРОСВЕТИ ГОТОВО ЗА ПЕТИНУ МАЊЕ ОД ПРОСЕКА

Просечна нето зарда 49.249 динара номинално 7,4%, а реално 7% већа у односу на март. Апатинцима плате скочиле чак 62,7 одсто.
(→ страна 10.)

НАШ ПРОВЕРЕНИ ПРИЈАТЕЉ: Wiener Städtische osiguranje

(→ страна 9.)

OBRAZOVANJE VASPITAČA U VOJVODINI (II)

(→ *Nastavak teksta iz prethodnog broja*)

Republički sekretarijat za obrazovanje i nauku iz Beograda u martu 1975. godine donosi nacrt zakona o Pedagoškoj akademiji i dostavlja ga Akademijama u osnivanju kakva je bila i novosadska.

Početkom osamdesetih, uvođenjem usmerenog obrazovanja, u Novom Sadu se formira 13 obrazovnih centara. Pripremni stepen Pedagoške akademije, zajedno sa školom za zajedničko obrazovanje „Svetozar Marković“ čini školu pedagoške struke.

Završni stepen Pedagoške akademije se odvaja od pripremnog i postaje samostalna obrazovna institucija pri Univerzitetu u Novom Sadu, a pod nazivom Radna organizacija Pedagoška akademija „Moša Pijade“. Godine 1982/83. Škola prelazi u zgradu nekadašnjeg starog Jevrejskog doma u Ulici Petra Drapšina gde se do tada nalazila srednja škola za dizajn „Bogdan Šuput“.

Od školske 1980/81. godine pa sve do 2007. godine programi su se menjali više puta. Korenite promene izvršene su 2007. godine. Obrazovanje vaspitača našlo se na prekretnici zbog promena u Zakonu o visokom obrazovanju (2005), kojim su učinjeni značajni pomaci u oblikovanju visokog obrazovanja u Srbiji i njegovog usklađivanja sa opštim intencijama u Evropi.

Paralelno, menjao se ceo obrazovni sistem u Srbiji, pa i predškolsko obrazovanje i vaspitanje. Izmenama Zakona o osnovama vaspitanja i obrazovanja (2004) uveden je Pripremni predškolski program, koji je postao obavezan i besplatan za svu decu, donele su Opšte osnove predškolskog programa (2006) i Zakon o predškolskom vaspitanju i obrazovanju (2010).

U Višoj školi za obrazovanje vaspitača u Novom Sadu analiziran je dvogodišnji nastavni plan i program za obrazovanje vaspitača. U procesu analize uočene su brojne prednosti, ali i određene slabosti prethodnog Nastavnog plana i programa (1994).

Odlučni potencijali i visok kvalitet studentske stručne prakse, koja se tradicionalno

izvodila u saradnji te Škole sa Predškolskom ustanovom „Radosno detinjstvo“, nastavljena je i u narednim godinama razvoja obrazovanja vaspitača predškolske dece u Novom Sadu.

Zakonom o visokom obrazovanju (2005) predloženo je da se zasnju osnovne strukovne studije za obrazovanje vaspitača u trajanju od tri godine. Viša škola za obrazovanje vaspitača, sada Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, je podnela predlog Studijskog programa koji je bio usklađen sa savremenim svetskim tokovima i stanjem struke, nauke i umetnosti u polju društveno-humanističkih nauka. Takođe, predloženi Program bio je zasnovan na multikulturalnosti i interkulturalnosti, sa ciljem da se kod studenata izgrađuje i neguje razumevanje prirode i značaja življenja i odrastanja u višekulturnoj zajednici.

Nacionalni savet za visoko obrazovanje Republike Srbije (www.kapk.org) akreditovao je studijski program osnovnih strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Školi u Novom Sadu prvi put 2007. godine, a 2012. neznatno izmenjen i dopunjen studijski program je nakon uspešne unutrašnje i spoljašnje evaluacije akreditovan i po drugi put.

Škola je nastavila da se razvija što se jasno vidi iz činjenice da je akreditaciju studijskog programa specijalističkih strukovnih studija 2. stepena dobila 2009. godine.

Akreditovani studijski program, uporediv je sa sličnim programima u inostranstvu: Sarvaš (Mađarska), Kečkemet (Mađarska), Osijek (Hrvatska), od kojih je najtežnja saradnja uspostavljena sa Kečkemetom – Keckemeti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar (Mađarska). Škola je uspostavlja i bogatu međunarodnu saradnju sa Visokom pedagoškom školom u Cirihiu, Švajcarska (Pädagogische Hochschule Zürich), koja je Visoku školu strukovnih studija za obrazovanje vaspitača izabrala za partnere upravo zbog visoke kompatibilnosti nastavnih planova i programa (www.vaspitaacs.edu.rs).

SRPSKI JEZIK U OSMANSKOJ IMPERIJI

Naša istorija prećutala je da su na prostorima turske imperije u službenoj upotrebi bila čak četiri jezika: turski (za svakodnevne razgovore), arapski (jezik religije jer je njime napisan „Kuran“), zatim persijski (književni jezik) i – srpski, kao jezik diplomatije i vojske. „I sultani su govorili srpski jer se smatralo da samo neobrazovani ne govore ovaj jezik“ tvrdi Dragan Milosavljević, predsednik Društva srpsko-turskog prijateljstva „Inat“.

„Jednom sam rekao jednom profesoru iz Ankare da je dovoljno što su nas jahali više od 400 godina, a on mi je odbrusio: „Pitanje je ko je koga tu jahao, vi Srbi ste imali izvršnu vlast kao veliki veziri, kakvi sultani!“ Tako je samo u periodu od 1543. do 1612. godine, Srbija doprinela vođenju carstva s 13 velikih vezira, sedam njihovih zamjenika, 23 vezira, osam admirala (kapudin-paša), brojnim guvernerima provincija i s bezbroj velikih defterdara (*sefova finansija*) i najviših administrativnih službenika“ kaže Milosavljević.

„Obilazeci svojevremeno jednu od najvećih istanbulskih opština Bajram paša i razgovarajući sa ljudima koji u njoj žive, a 90 odsto od 350.000 koliko ih ima je našeg porekla, prišao mi je čovek da mi ponosno kaže da su se njegovi nekada davno prezivali Karadžić i da zna koju su slavu slavili, da sa generacije na generaciju prenose srpski jezik i da mu nikada neće biti jasno zbog čega ne može da bude ono što smo pomenuli – Srbim musliman?!“ kaže Dragan Milosavljević Razgovarao sam sa ljudima koji potenciraju da su iz: „Aski Srbistana“, što u prevodu znači: Stare Srbije. Pitam ih znaju li odakle su tačno poreklom, a oni uglas: „Skoplje“ – nastavlja predsednik Društva srpsko-turskog prijateljstva „Inat“.

U 15. i 16. veku u Srbiji nije bila toliko razvijena svest o naciji. Srpski velikaš nikako nije musavog i dronjavog kmeta doživljavao kao brata po krvi! Vera se menjala kao što se danas menjaju političke stranke, a u islam je masovno prelazilo plemsvo. U srednjem veku Turska je bila isto što i danas Amerika. Turska carevina je u svom sastavu imala 32 zemlje, nikad nije spaljivala veštice, a Jevreji su tu nalazili spas. Prva velika migracija Srba u Tursku odigrala se u vreme Berlinskog kongresa. Zato ne čudi da u današnjoj Turskoj živi 9 miliona Srba (islamizovanih potomaka nekadašnjih Srba, prim. aut.), kaže Milosavljević i da je u otomanskoj Turskoj i srpski jezik i te kako bio važan.

Međutim, ovakve tvrdnje u pogledu srpskog jezika u Osman-skom carstvu često nisu imale potkrepljenje u istorijskim izvorima i zasnivale su se na zapažanjima savremenika i usmenom predanju.

„U biblioteci džamije Sulejmanija u Istanbulu čuvaju se dva primerka rukopisa četvorjezičnog udžbenika za učenje stranih jezika iz osmanskog vremena koji do sada nisu bili predmet interesovanja naših naučnika“ kaže prof. dr Mirjana Marinković sa Katedre za orijentalistiku Filološkog fakulteta.

„Reč je o priručniku za učenje arapskog, persijskog, grčkog i srpskog jezika. Ove rukopisne knjige nalazile su se u ličnoj biblioteci sultana Mahmuda I (1730-1754), koji ih je zaveštao i pretvorio u ličnu zadužbinu (vakuf), o čemu postoji potvrda na naslovnoj strani. To ne znači da potiču iz doba vladavine ovoga sultana. Naprotiv, budući da se na naslovnoj stranici nalazi i sultanski monogram sultana Bajazita II (1481-1512), sa dosta pouzdanja se može zaključiti da su ovakvi udžbenici postojali i za njegove vlade. U tom slučaju, ovaj četvorjezični udžbenik bio bi najstariji poznati izvor za proučavanje srpskog jezika pisan arapskim pismom“ kaže profesorka Marinković.

Beleženje tekstova pisanih na drugim jezicima arapskim pismom nije bilo neobičajeno ni u arapskom svetu, a ni u Osmanskoj imperiji. Takva dela spadaju u tzv. alhamijado književnost, a na našem tlu najviše ih je bilo na teritoriji Bosne i Hercegovine koja je dala niz stvaralaca ove literature. Najstariji do sada poznati tekst te vrste je jedna ljubavna pesma izvesnog Mehmeda Erdeljca iz 1588/89. godine.

Četvorjezični udžbenik se sastoji od fraza i izraza iz svakodnevnog govora. Broji šezdeset i tri strane. Na svakoj stranici data je jedna rečenica na arapskom ispod koje slede prevodi na ostale jezike. Knjiga je i lep primerak kaligrafske veštine. Ispisana je u četiri boje; arapski tekst je dat crnom, persijski crvenom, grčki zelenom, a srpski narandžastom bojom. Skrećemo pažnju na činjenicu da turski jezik u ovom udžbeniku nije bio zastupljen, što ne treba da čudi s obzirom na to da su obrazovani Turci Osmanlije ravnopravno sa turskim učili i govorili druga dva orijentalna jezika – arapski i persijski. Zanimljivo je da su i grčki i srpski jezik fiksirani arapskim pismom koje je izrazito nepodesno za sve jezike sa razvijenim vokalskim sistemom.

Uprkos tome, sastavljač udžbenika je koristeći sistem za vokalizaciju veoma tačno i precizno, zabeležio srpske reči, tako da se tekst može pročitati bez većih teškoća. Osim toga, pronađena su sasvim prihvatljiva rešenja za specifično srpske konsonante (ć, ž) kojih se pisar dosledno držao. Neka kolebanja kod pisanja vokala navode na zaključak da pisar nije znao srpski jezik i da je zapisivao onako kako je čuo, što znači da preko ovog teksta možemo „oslušnuti“ srpski jezik XV/XVI veka.

Ovakav udžbenik je po svemu sudeći bio namenjen školovanju ličnosti koje su se pripremale za najviše državne položaje. Izgled udžbenika, rukopis i preciznost s kojim je urađen upućuju na zaključak da je možda bio namenjen i samim sultanskim sinovima čijem se obrazovanju poklanjala naročita pažnja. Poznato je da su srpski jezik znali sultani Mehmed II Osvajač i Sulejman Veličanstveni!

Neki istoričari ističu da je u Carigradu od vremena sultana Murata do Sulejmana Veličanstvenog bilo posebnih kancelarija u kojima su pisana zvanična akta za Bosnu, Srbiju i Dubrovnik i da stoga možda u tim kancelarijama treba tražiti i sastavljača ovog četvorjezičnog udžbenika.

„Vrednost ovog izvora je višestruka i ogleda se prvenstveno u tome što predstavlja neoboriv dokaz visokog mesta koji je srpski jezik zauzimao u vrhovima osmanske države u kojima je bilo mnogo slovenskog življa. On je svedočanstvo svojevrsnog kosmopolitskog karaktera Osmanske imperije, njene multikulturalnosti i multijezičnosti, ali i tolerantnosti“ kaže dr Mirjana Marinković.

Udžbenik je zbirka fraza iz svakodnevnog govora za učenje i vežbu. Za istoriju srpskog jezika to je od posebnog značaja, ako se ima u vidu da je u dela srpske srednjovekovne književnosti retko i slabo prodirao jezik koji je bio u svakodnevnoj upotrebi. U srpskom delu udžbenika ne sreću se turcizmi, osim reči „dučan“, što snažno govori u prilog njegovoj starosti.

Konačno, evo i odlomka iz ovog dragocenog istorijskog izvora: „Kto ni ljubi, ljubimo ga i tko nam zlo tvori/ mi mu zlo tvorimo ga, i kto ni huli, hulimo ga./ Obrati obraz svoj k mene, ovo sam./ Obrati obraz svoj k tebe. Pokaži mi/ Pokaži mi što ti u rukav. Nejma u rukav/ ništa. Podaj mi knjiga svoja da ugledam/ Ondaj knjiga tvoja je prelepša i pobolja/od knjigu moju. Što ti je lepo pisanje.“

Bilo ovako ili onako u srpskom jeziku ima oko 8.000 turcizama, a u turskom 1.000 srbizama. Dok smo mi preuzeli od Turaka: inat (čvrsto verovati), organ, dušek, („tuzla“ na turskom znači „so“), Turci su od nas nasledili reči: kašika, dušman...

УСПЕШНО ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА „НЕ ДЕЧИЈЕМ РАДУ У ЛАНЦУ СНАБДЕВАЊА!“

(Наставак са стр. 1)

Сваке године Независни синдикат просветних радника Војводине, као и други грански синдикати из НСЈСВ обележавају 12. јун Светски дан борбе против дечијег рада. Ове године конференција је организована у свечаној сали Старе Градске куће у Сомбору, Трг Светог Тројства 1, у четвртак, 9. јуна, са симболичким почетком у минут до 12.

Заједничким ангажовањем Синдикат указује да је овај проблем веома раширен и код нас и помаже да се овај проблем почне систематски решавати и на локалном и на националном нивоу, јер без интердисциплинарног и свеобухватног учешћа широког спектра организација и јавних служби, овај проблем и није могуће решити. Наш Синдикат, као и остали синдикати из наше породице позивају доносиоце одлука у нашем друштву да обезбеде посао за родитеље, а самим тиме и омогуће повратак деце са улица (и још много горих места) у школе и пружи им шансу да стекну адекватно образовање.

Конференцију су отворили и у име домаћина поздравили госте проф. Хаџи Здравко М. Ковач, председник НСЈСВ и Ранко Хрњац, председник ИО НСПРВ. На почетку су прочитани имељови подршке ПЛО Србија и МУП РС; „Хвала Вам на позиву, али ово ће бити први пут у последње 2-3 године да нећу бити у могућности да учествујем у обележавању Светског дана борбе против дечијег рада у организацији НСПРВ, јер смо за 9. јун већ заказали један догађај овде у Београду са Унијом послодавца на којем морам да се појавим, не знајући унапред за Ваше планове“ одговорио нам је господин Јован Протић, национални координатор МОР за Србију и додао да му је „са друге стране, драго што могу да Вас обавестим да је од фебруара ове године започела примена пројекта МОР о борби против дечијег рада у Србији, те ће наш пројектни тим обележити тај дан учешћем на скупу којег су-организује неколико невладиних организација управо 12. јуна овде у Београду. Надам се да ћемо кроз овај пројекат бити у могућности да на неки начин подржимо и напоре НСПРВ на тему борбе против дечијег рада наредне године, јер прве резултате наших пројектних истраживања очекујемо током јесени ове године“ пише господин Јован Протић, национални координатор ПЛО Serbia.

Наш други, осведочени пријатељ и социјални партнер Митар Ђурашковић, национални координатор Дирекције полиције - Управе граничне полиције (Одељење за сузбијање прекограничног криминала илегалних миграција и трговине људима) Министарства унутрашњих послова Србије уз захвалу на позиву пише „ми тог дана исто у Београду организујемо трибину о трговини људима и обележићемо и 12 јуни, па из тог разлога не можемо бити и са Вама. Желим вам успешан рад!“

Затим је емитован спот Mikea Einziger & Ann Marie Simpson „Док свак'не прогледа“, а затим и тематски филм ПЛО „Дечији рад у ланцима

снабдевања“. Уследило је обраћање учесника и гостију конференције: г-ђе Гордане Филиповић, представнице Министарства просвете, науке и технолошког развоја - ШУ Сомбор, г-ђе Гордане Стрилић - Стрелја представнице Министарства рада и запошљавања - филијала Сомбор, г-ђе Босилке Павићевић, представнице МУП – ПУ Сомбор, г-дина Горана Тодорића, начелника за образовање и представника Градске управе Сомбор, г-ђе Лидије Сладаковић, представнице Школе за основно образовање одраслих и других.

Затим су презентације „Против злоупотребе дечијег рада“ и „Фонд за будућност, образовање за све и одмах“; одржали Олгица Лукач, члан ИО НСПРВ и Хаџи Здравко М. Ковач, председник НСЈСВ, након чека је уследио програм „Музиком против дечијег рада“ који су извели ученици и професори Музичке школе „Петар Коњић“ Сомбор.

У музичком програму ученика и професора Музичке школе „Петар Коњић“ Сомбор прва је наступила Уна Огњеновић уч. III разред флауте у класи, проф. Дејана Живковића. Она је свирала Русичагову „Флаута сања“. Клавирски сарадник била је проф. Ксенија Требовац. Други је наступио Чернуш Алексеј ученик I разред трубе у класи проф. Лукачевић Золтана, који је одсвирао Porgy-a: Concertino br. II. Клавирски сарадник била је проф. Ксенија Требовац. Затим је Иветић Стефан ученик II разред виолине у класи проф. Јоване Марковића, одсвирао Akolayev Концерт за виолину и оркестар у а мол-у, I став. Клавирски сарадник била је проф. Милена Деспотовић. Четврта тачка програма „Музиком против дечијег рада“ био је квартет виолина, састављен од ученика: Иветић Стефана, Таре Касап, Мие Бакош Станковић, и Симона Машић у класи проф. Јоване Марковић, који је свирао Шуманово „Сањарење“ и Веберовог „Чаробног стрелца“, а програм је завршен наступом, Марка Павловића, ученика I разреда средње музичке школе виолине у класи проф. Тање Радишић, који је извео „Легенду“ Вијењавског. Клавирски сарадник била је проф. Ружица Павловић.

Након концерта „Музиком против дечијег рада“ уследила је подела захвалница, а уз спот „Док свак'не прогледа“, начињен је финални снимак учесника односно изведен перформанс „Црвени картон за дечији рад“ и одржана завршна реч председавајућег проф. Хаџи Здравка М. Ковач. Уследио је коктел и дружење за све госте и учеснике Конференције

НСЈСВ и НСЈСВ се и овом приликом захваљују свим учесницима, гостима и организаторима Конференције „Не дечијем раду у ланцу снабдевања!“.

Дечији рад, мањи за трећину, али и даље забрињава

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач, председник НСЈСВ је изнео последње доступне податке о

дечијем раду у свету и код нас. „Глобално, број деце у дечијем раду је опао за трећину од 2000. године - са 246 милиона на 168 милиона деце. Више од половине њих, 85 милиона је у сфери опасног рада (то је половина од 171 милион колико их је било у 2000. години)“ рекао је Ковач. И додао да је „у Азији и Пацифику и даље највећи број деце радника (скоро 78 милиона или 9,3% дечије популације), међутим Подсахарска Африка и даље је регион са највећом учесталошћу дечијег рада (59 милиона или преко 21%), 13 милиона (8,8%) деце у Латинској Америци (и Карибима) и на Блиском истоку се налази области дечијег рада, као 9,2 милиона (8,4%) у Северној Африци“.

„Пољопривреда је и даље сектор где су деца радници најбројнији (98 милиона, или 59%), али овај проблем није занемарљив ни у услугама (54 милиона) и индустрији (12 милиона) - углавном у неформалној економији, а дечији рад међу девојчицама мањи је за 40% од 2000. године до данас, у поређењу са 25% за дечаке“ рекао је Ковач.

Што се тиче Србије Ковач је нагласио да је „обухват деце основношколским образовањем је 97%, и да 93% деце из опште популације заврши ОШ. Међутим, обухват ромске деце је свега 69%, а школу заврши 64% Рома“, а као горуће проблеме он је навео: одустајање од ОШ, одустајање од СШ и напуштање већ уписане школе. Осим тога поменуо је и тему о којој се нерадо говори малолетничким браковима и браковима деце често и под принудом, што доводи до прекида школовања. „Скоро половина ромских девојчица уда (често и на силу) пре пунолетства, а петина њих ступи у брак и пре 15 година“ рекао је Ковач и додао са „око 40 процената ромских девојчица роди дете између 15. и 18. године, а четири одсто њих добије дете и пре 15. године“.

Ковач: Улагањем у образовање данас, финансирамо бољу будућност сутра

У делу свог излагања на Конференцији „Не дечијем раду у ланцу снабдевања. То је посао за одрасле!“ проф. Здравко Ковач је говорио о „Финансирању будућности“ односно о Фонду који треба помоћи земљама у развоју да унапреде своје

obrazovne sisteme kako bi se postigli ciljevi Obrazovanja za sve. „Kampanja „Fond za budućnost“ potiče iz 2011. godine i ponovo je reaktivirana u 2014. godini“ rekao je Kovač i dodao da je cilj kampanje: do 2030 „osigurati inkluzivno i pravilno kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnosti za doživotno učenje za sve“ - bez obzira na lične, društvene ili političke kontekste“. „Ulaganjem u obrazovanje danas, finansiramo bolju budućnost sutra“ rekao je on. „Sve zemlje: Odrediti minimum 6% BDP-a i 20% nacionalnog budžeta za obrazovanje, od čega najmanje 50% mora biti namenovano osnovnom obrazovanju“ rekao je Zdravko M. Kovač i dodao da: „zemlje donatori treba da izdvoje 0,7% BDP za Ciljeve razvojne pomoći (ODA) do 2020. godine, te da izdvoje najmanje 15-20% svih ODA sredstava za obrazovanje (od toga polovinu za osnovno obrazovanje) i da doделе još najmanje 4% humanitarne pomoći za obrazovanje“ rekao je Kovač i slikovito naveo kako se mogu napabirčiti sredstva od 39 milijardi \$ za kampanju i obrazovanje sve dece i 28 milijardi \$ za pismenavaње неписмених одраслих.

Образовање треба новач

„Preko 39 milijardi dolara godišnje je potrebno da se pune praznine u osnovnom i srednjem obrazovanju. Da bi se uspešno opremile škole širom sveta, ključ je koordinacija. Obrazovanje treba novac. Škole treba da se grade. Učionice moraju biti opremljene i nastavnici moraju biti plaćeni“ rekao je Hadži Zdravko M. Kovač. „Podržavanje obrazovanja širom sveta je ulaganje u sigurniju, zdraviju i napredniju budućnost, jer obrazovane majke češće šalju svoju decu u školu, imaju manje porodice, zalažu se za imunizaciju svoje dece i generalno su i same zdravije. U zemljama koje su investirale u obrazovanje manja je verovatnost da će imati građanske ratove i preko 40 godina, a zemlje koje su postigle za stepen više obrazovanje ostvarile su po glavi stanovnika prihod za 23 odsto veći“ rekao je prof. Kovač i pozvao da se pridružimo svetskom pokretu i jasno kažemo „Ne dečijem radu je jer jedini posao za sve devojčice i dečake - da idu u školu!“ rekao je on.

Lukač: Protiv zloupotrebe dečijeg rada

„NSPRV pozdravlja sve one koji su prepoznali značaj udruživanja u borbi za decu, da decu ne otisnemo od škole i dozvolimo da se neajka i neuka nađu u kandžama onih koji će ih zloupotrebiti“ rekla je profesorka, u povodu Svetskog dana borbe protiv dečijeg rada, profesorka Olgica Lukač, član IO NSPRV. „Ove, 2016. godine je MOR pokrenuo akciju pod nazivom NE DEČIJEM RADU U LANCIMA SNABDEVANJA. Zloupotrebe dečijeg rada su moguće u svim sredinama, a posebno u sredinama gde su obrazovni sistemi loše organizovani. Koristimo priliku da na ovaj upriličeni dan utičemo na osveščivanje svih nas, a posebno na donosioce odluka kako bi iznašli pozitivna rešenja i predupredili zloupotrebu dečijeg rada“ rekla je Lukač.

„Vrlo se često pitamo odakle dolaze problemi sa kojima se svakodnevno susrećemo. Ekonomske krize dovode do društvenih i političkih problema koji proizvode opštu bedu i siromaštvo. U takvoj situaciji su i siromašni i neobrazovani roditelji, roditelji bez posla meta zloupotreba i manipulacija. Na taj način se stvara nit neraskidivih lanaca u koju su uvezana i maloletna deca otrgnuta od škola i svetlijeg sutra. Na zvaničnicima svih država sveta, pa i zvaničnika Srbije jeste da delaju i iznađu rešenja za nagomilane probleme. Na njima je da roditeljima obezbede posao, a decu, zajedno sa nama prosvetnim radnicima, vrate u škole“ kaže Olgica Lukač.

„U siromašnom društvu su deca prinudena na rad. Često rade u nehumanim uslovima. Bave se nedozvoljenim poslovima. rade za minimalnu nadnicu. Poslovi koje zloupotrebljena deca obavljaju jesu poslovi ispod svakog ljudskog dostojanstva, na opasnim mašinama, sa opisanim hemikalijama“ kaže ona.

„Međutim, nije svako dete koje radi podjednako žrtva iskorišćavanja. To zavisi od uzrasta deteta, njegovog zdravstvenog stanja, ekonomskih prilika u državi, stepena razvoja tehnologije. a posebno od stepena humanog razvoja. Svakako je finansijska kriza kako u svetu tako i u Srbiji uticala na pojavu prekomernog dečijeg rada: rad na poljima, sakupljanje sekundarnih sirovina, prosjačenje, prostitucija“ kaže Olgica Lukač. „Svima nam je jasno šta se podrazumeva pod pojmom eksploatacije dece, ali je pitanje koliko uspevamo da im pomognemo i koliko smo spremni da taj korak i učinimo“ kaže ona.

„U smislu pokretanja inicijative za borbu protiv zloupotrebe dečijeg rada MOR je doneo smernice, kao preporuku, još 1999. godine, a za poboljšanje kontrole dečijeg rada, njegove eliminacije i presecanja lanaca snabdevanja. Na

nama je da ne zaboravimo na stvarnost u kojoj živimo“ kaže. „Zloupotrebe postoje! O njima moramo razgovarati! Moramo naći adekvatna rešenja ako želimo da zaustavimo zloupotrebu dečijeg rada“ kaže profesorka Lukač.

Vršač: Đaci obeležili Svetski dan borbe protiv dečijeg rada

Inicijativom profesorke Olgice Lukač, člana IO NSPRV iz Vršca u ovom gradu su učenici još jednom obeležili 12. jun - Svetski dan borbe protiv dečijeg rada. U prilogu su linkovi prema video zapisima koje je prof Lukač postavila na YouTube. To su intervjui učenika sa profesorima Hemijsko-medicinske škole iz Vršca o zloupotrebi dečijeg rada i pozitivnim primerima iz prakse.

<https://youtu.be/180CPbkDzio>
<https://youtu.be/hViBsoJMirl>

12. jun - Svetski dan borbe protiv dečijeg rada 2016: Kraj dečijem radu u lancima snabdevanja. To je posao za odrasle!

-n/r predsednicima sindikata, svima

Svako deseto dete ili čak 168 miliona dece još uvek radi, a 85 miliona dece radi na opasnim poslovima koji ugrožavaju njihovo zdravlje, sigurnost i moral.

Nedavno usvojeni Održivi razvojni ciljevi (SDGs) pozivaju na eliminisanje prisilnog rada, kao i rada dece i postavljaju cilj - eliminisanje rada dece do 2025. godine.

Ovogodišnji Svetski dan protiv rada dece, 12. juna je fokusiran na eliminisanju rada dece u lancima snabdevanja.

U procesu globalizacije, lanci snabdevanja postaju sve složeniji, šireći se na sektore, države i regione. Svi lanci snabdevanja, uključujući one u poljoprivredi i ribolovu, proizvodnji i rudarstvu, uslugama i građevinarstvu, mogu biti povezani sa radom dece.

Svetski dan je prilika da se širom sveta ojača pokret protiv rada dece, kroz kolektivnu akciju i ubrza napredak prema cilju SDG. To je prilika u kojoj svi: vlade, udruženja poslodavaca i sindikati, kao i privrednici i civilno društvo, mogu osvetleti ono što bi moglo biti učinjeno u lancima snabdevanja kako bi se eliminisao rad dece.

Prepoznajući značaj ovih napora, Svetska organizacija izviđača (WOSM) i MOR su još jednom pozvale Nacionalne organizacije izviđača i Nacionalne kancelarije MOR da se udruže u aktivnostima i događajima koje su planirale na ovaj dan.

Saradnja WOSM i MOR bazirana je na zajedničkoj viziji traganja za socijalnom pravdom, mirom i osnaživanjem mladih ljudi da budu snaga za održivi razvoj. Izviđači širom sveta su aktivno uključeni u izučavanje Deklaracije o pravima deteta, kao i porastu svesti o značaju rada dece i eliminisanju dece iz toga.

Okončavanje rada dece u lancima snabdevanja je briga svih nas. Svaka aktivnost se računa. Zajedno možemo nešto da promenimo. Sledi spisak sa mnogim informacijama i idejama kako se uključiti.

Beate Andrees, s.r.
šefica sektora o osnovnim principima i pravima na radu MOR

Scott A. Teare, s.r.
generalni sekretar Svetske organizacije izviđača

PREUZMITE AKCIJU PROTIV RADA DECE

Šta možete da radite na sastanku izviđača kako biste podigli svest o povlačenju dece sa poslova. Neki od predloga su:

Budite informisani: naučite o ovom problemu i njegovim uticajima na lokalnu zajednicu.

Podignite svesnost: vaša grupa izviđača može da organizuje aktivnosti u vašoj zajednici o podizanju svesti o radu dece.

Postignite: tragama za mobilnom akcijom iz koje će Svetski dan da stvori međunarodni pokret protiv rada dece. Mnogi izviđači širom sveta se uključuju u programe.

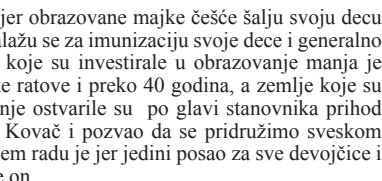
Napravite bedž: vaši programi izviđača mogu da naprave bedž koji se zasniva na aktivnostima koje podižu svest.

Pridružite se muzikom: izviđači mogu da organizuju koncerte ili da komponuju pesme protiv rada dece.

Podelite svoje iskustvo i inspirišite druge: molimo da nas obavestite šta ste uradili. Što se više aktivnosti razmeni, kolektivna akcija će učiniti živote dece širom sveta drugačijim. Posetite našu vebstranicu ili nam pošaljite mail.

Novi Sad, 06.06.2016.

Hadži Zdravko M. Kovač,
gen. sekretar NSPRV

International Labour Organization

www.nsprv.org.rs

International
Labour
Organization

WORLD DAY AGAINST CHILD LABOUR

12 june 2016

NE DEČIJEM RADU U LANCU SNABDEVANJA

END CHILD LABOUR IN

SUPPLY
CHAINS

IT'S EVERYONE'S BUSINESS!
TO JE POSAO ZA ODRASLE!

*Nezavisni sindikat javnih službi Vojvodine
Nezavisni sindikat posrednih radnika Vojvodine*

www.nsj.org.rs

Svetski dan protiv rada dece 2016. je fokusiran na lance snabdevanja (Lanci snabdevanja predstavljaju niz aktivnosti vezanih za proizvodnju i distribuciju proizvoda). Oni se razlikuju od zemlje do zemlje, od regiona do regiona. Svi lanci snabdevanja, uključujući poljoprivredu i ribolov, proizvodnju i rudarstvo, usluge i građevinarstvo (bez obzira da li je svetski ili nacionalni nivo) mogu da uključe neko od 168 miliona dece koji rade. Eliminisanje rada dece u okviru lanaca snabdevanja trebalo bi da je briga svih nas i koje zahteva angažovanje vlada, sindikata i udruženja poslodavaca.

Tripartitna deklaracija MOR o principima za multinacionalna preduzeća i socijalnu politiku jasno govori da svi privrednici imaju odgovornost da

ispoštuju nacionalne zakone koji doprinose realizaciji svih osnovnih principa i radnih prava što uključuje eliminaciju rada dece kako je i definisano Konvencijom MOR br. 138 o Najmanjoj dobnjoj granici za rad i br. 182 o Najgorim oblicima dečijeg rada.

Rad dece se javlja u brojnim slučajevima, naročito u ruralnim i neformalnim ekonomijama i u oblastima u kojima je slaba tržišna privreda, a gde su sindikati često slabi i gde ne postoje inspekcije rada. U lancima snabdevanja, rad dece može da se pojavi u malim kućnim radionicama, pa ih je zbog toga i teško identifikovati. Dok su mnoga deca angažovana u proizvodnji međunarodnih proizvoda ili usluga, mnogo je veći broj dece koja rade samo za nacionalnu proizvodnju.

HITNA AKCIJA JE SADA POTREBNA

Rad dece uništava devojčicama i dečacima njihovo pravo na sigurnost od povreda, pravo na kvalitetno obrazovanje i stručno usavršavanje, pravo na igru i na odmor. Oslobođanje dece od rada je osnovno ljudsko pravo i pored svih ostalih principa i prava na rad, naročito pravo na slobodno udruživanje i pravo na kolektivno pregovaranje, neophodni su za postizanje pristojnog posla za sve.

Specifičan cilj (8.7) o novim Održivim ciljevima broj 8 o pristojnom poslu i ekonomskom rastu, poziva na hitnu aktivnost da se okonča rad dece

i moderno ropstvo i trafiking ljudima, kako bi se obezbedila zabrana i eliminacija najgorih oblika dečijeg rada, a do 2025. godine u potpunosti ukinuo rad dece u bilo kojem obliku.

Kako bi ovaj cilj bio dostignut, moraju se aktivirati zajedničke akcije kako bi se sve ovo ubrzalo, a postojeća znanja i resursi iskoristili. Privrednici bi trebalo da potenciraju odgovoran rad koji poštuje ljudska i radnička prava u zemljama i zajednicama u kojima rade. Dijalog između poslodavaca i sindikata mora biti instrument koji će podržati ovu praksu.

ODGOVORAN POSAO ZNAČI DA NEMA RADA DECE

Tripartitna deklaracija MOR o principima za multinacionalna preduzeća i socijalnu politiku obezbeđuje vodič za kompanije o doprinosu društvenog i ekonomskog razvoja i poštovanju osnovnih radničkih prava. Postavlja principe koje vlade, udruženja poslodavaca, sindikata i privrednici treba da poštuju kad posmatraju rad dece:

„Međunarodna privreda, kao i nacionalne privrede, trebalo bi da poštuju minimum godina zaposlenih u nameri da osiguraju efikasnu aboliciju

rada dece i trebalo bi da preuzmu akciju odmah u vidu mera u sopstvenom poslovanju koje bi zabranile i potpuno eliminisale najgore oblike rada dece, kao goruće pitanje.“

Vodič UN o principima poslovanja i ljudskim pravima, odobren od Saveta za ljudska prava 2011. godine, takođe zahteva međunarodnu akciju o ljudskim i radničkim pravima uključujući i one ugrađene u Deklaraciju MOR o osnovnim principima i pravima na radu. Vodič UN o principima se zasniva na tri stuba: oba-

vezi države da zabrane kršenje ljudskih prava od trećih strana, korporativnoj odgovornosti

o poštovanju ljudskih prava i pravu žrtava na lakši pristup efektivnom lečenju.

PREUZIMANJE AKCIJE

Rad dece je teško uočiti. Međunarodna privreda može biti uključena u ovaj problem direktno kroz sopstvene kapacitete, snabdevače i podizvođače ili jednostavno poslujući u oblastima u kojima je rad dece uobičajen. Rad dece se često odvija uz podršku porodice koje su razorene siromaštvom, nedostatkom pristojnog posla za odrasle i mlade koji bi legalno mogli da rade, ili su neadekvatno plaćeni, uz nestabilne prihode i socijalnu zaštitu. Ovo se često povezuje sa nedovoljnim cenama koje se plaćaju dobavljačima, uz nedostatak zdravstvene zaštite, besplatnog kvalitetnog obrazovanja i stručnog usavršavanja. Preovlađuje u uslovima u kojima su radničke veze slabe i u kojima nema slobode udruživanja, a u neformalnim porodičnim kompanijama nije moguće unajmiti odrasle da rade neplaćeno ono što deca rade.

Efikasno vođena akcija i socijalni dijalog su ključni u borbi protiv rada dece. Primarna odgovornost na eliminisanju rada dece je na vladama, ali efikasna akcija zahteva saradnju između vladinih agencija, uključujući inspekcije rada, nacionalne socijalne partnere, kao i rukovodstva privrednika i sindikata u njihovim kompanijama. MOR pomaže svojim naporima da iskoreni rad dece podržavajući mehanizme nacionalnih zakonodavstava, i poštujući međunarodna ljudska i radnička prava podržavajući razvoj sistema radničkih odnosa. Svaki privrednik koji je povezan u lanac snabdevanja može pozitivno da doprinese kroz dijalog između rukovodstva i predstavnika sindikata što je ključno za izgradnju poverenja i pronalaženje održivih rešenja.

MOR obezbeđuje podršku poslovnom svetu na više načina. **Platforma o radu dece** (CLP) je svetski forum koji povezuje kompanije iz različitih sektora i regiona sveta kako bi delili iskustvo šta je to što utiče, a šta ne, na rad dece u

lanac snabdevanja. Zajednički su angažovani Međunarodno udruženje poslodavaca (IOE) i Međunarodna konfederacija sindikata (ITUC) sa svetskim sindikalnim federacijama kako bi osnažili šanse CLP sa nacionalnim tripartitnim strukturama i procesima koji eliminišu rad dece u kritičnim zemljama.

Koristeći tehničku ekspertizu i iskustva sa terena, MOR obezbeđuje treninge CLP koji daju smernice kako da identifikuju i naznače rizike o radu dece, kako da vode projekte i razviju nove vodiče u uputstvu za rad. CLP takođe olakšava saradnju između kompanija članica posredujući aktivnostima koje obuhvataju različite sektore na istim lokacijama.

U dodatku olakšavanju saradnje svih strana prikazivanjem najbolje prakse kroz CLP, kroz privatno-javno partnerstvo, MOR podržava privrednike koji naznače rad dece u svom lancu snabdevanja i obezbede praktičnu pomoć. Ovo podržava razvoj sistema koji prate rad dece, pomaže ranjivim zajednicama da se ekonomski osnaže, podržavajući radničke sindikate i udruženja poslodavaca u malim kompanijama, promovišući jednak pristup na obrazovanje za decu u ranjivim zajednicama.

Pomoć u poslovanju. MOR obezbeđuje besplatnu i poverljivu pomoć u velikom obimu radničkih problema, naročito sindikalnih. Ovo uključuje savet o primeni poslovnih operacija i principima vezanih za lance snabdevanja, a koji su sadržani u Konvenciji MOR o radu dece. Sajt ovog foruma obuhvata sva znanja MOR i kapacitete koje privrednici mogu besplatno da koriste kako bi primenili standarde MOR u praksi. Email to assistance@ilo.org.

OBAVEZIVANJE

Preuzimanje akcije u lancima snabdevanja zahteva koncentrisane napore na svim poljima. Države moraju da razmotre da li su nacionalno zakonodavstvo i politika zaista u službi protiv pivrednika koji su uključili decu u poslovni proces, a ako ih nema, kako da se njihov sadržaj ili snaga još više pojačaju.

Socijalni dijalog je, i biće, ključan. Udruženja poslodavaca se sve više angažuju na naporima da okončaju dečiji rad u ovim lancima, dajući predloge i uputstva svojim članovima kako bi bili u mogućnosti da prepoznaju rad dece. Sindikati imaju centralnu ulogu u borbi protiv dečijeg rada držeći obuke koje se tiču borbe protiv rada dece, promovišući sigurne i zdrave uslove rada i uključivanjem problema rada dece u kolektivno

pregovaranje, uključujući i potpisivanje ugovora sa poslodavcima.

Za kompanije, saglasnost sa zakonom i prihvatanje međunarodno priznatih ljudskih i radnih prava je najviši cilj: oni treba da prate smernice Tripartitne deklaracija MOR o principima za multinacionalna preduzeća i socijalnu politiku i tela MOR koja preuzimaju akciju da bi deca bila oslobođena od svog rada. Nedavno objavljen Vodič o radu dece od strane MOR pomaže privrednicima da nauče kako da prepoznaju rad dece na holisitčki i efikasan način. A publikacija iz 2016. godine, **Sindikati i rad dece: Alat za delovanje** je uputstvo razvijeno na naporima sindikata da naznače ovaj problem i da ga iskorene.

PRIDRUŽITE NAM SE NA SVETSKI DAN PROTIV DEČIJEG RADA 2016.

Ovaj dan je šansa da se podigne glas protiv rada dece, da se ujedini u želji za okončanjem rada dece u lancima snabdevanja i poziv onim zemljama koje još nisu potpisale

Konvenciju MOR o dečijem radu da to učine. Pozivamo vas i vašu organizaciju da budete deo Svetskog dana, jer se svaka akcija računa. Zajedno možemo nešto da promenimo.

For more information visit www.ilo.org/ChildLabourWorldDay
or contact ipec@ilo.org

WORLD DAY AGAINST CHILD LABOUR

12 june 2016

Moj dom

(nastavak sa str. 1)

Dom je mesto gde želimo da se osećamo najsigurnije.

U njega ulažemo i dušu, i novac – oštećenje ili krađa izazivaju višestruke posledice. Da biste uživali u sigurnosti svog doma, ne brinući o tome „šta bi bilo kad bi bilo“, nabavite polis osiguranja „Moj dom“ kojom ćete obezbediti pokriće za štete nastale u svom stanu ili kući, na stvarima domaćinstva, ili se zaštititi od odgovornosti za štetu ka trećim licima.

Sa nama je Vaš dom u sigurnim rukama

Osiguranje kuća, stanova i članova domaćinstva

od **11** RSD
DNEVNO
za dvoje odraslih i dvoje dece
uz sve uključene rizike

10% POPUST
na ugovorenu premiju

Paket osiguranja zavisi samo od kvadrature Vašeg stana ili kuće.

Unesite u online kalkulator broj kvadrata i moći ćete da vidite koja pokrića Vam nudimo i kolika je premija osiguranja. Da biste postali vlasnik polise, dovoljno je da popunite elektronsku ponudu i da obračunatu premiju uplatite uplatnicom.

Mi ćemo Vam u najkraćem roku dostaviti polis osiguranja i – bez komplikovane procedure – preuzeti Vašu brigu na sebe.

PLATE U PROSVETI GOTOVO ZA PETINU MANJE OD PROSEKA

- Prosečna neto zarada 49.249 dinara nominalno 7,4%, a realno 7% veća u odnosu na mart
- Apatincima plate skočile čak 62,7 odsto

(Nastavak sa str. 1)

Prosečna zarada isplaćena u aprilu 2016. godine iznosila je 67.464 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u martu 2016. godine, nominalno bila je veća za 7,0% i realno veća za 6,6%.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2016. godine iznosila je 49.249 dinara. U poređenju sa prosečnom zaradom bez poreza i doprinosa isplaćenom u martu 2016. godine, nominalno je bila veća za 7,4% i realno veća za 7,0%.

Rast zarada isplaćenih u aprilu, u odnosu na mart 2016. godine, rezultat je kako dinamike isplata, tako i isplate godišnjih i kvartalnih bonusa. Naime, zbog uskršnjih i prvomajskih praznika, krajem aprila su isplaćene i zarade koje bi inače bile isplaćene početkom maja.

Rast zarada isplaćenih u aprilu u odnosu na mart rezultat je kako dinamike isplate, tako i isplate godišnjih i kvartalnih bonusa. Naime, objašnjavaju u Republičkom zavodu za statistiku, zbog uskršnjih i prvomajskih praznika, krajem aprila su isplaćene i zarade koje bi inače bile isplaćene početkom maja. Prošlomesečna prosečna neto plata u Vojvodini bila je 814 dinara veća od republičke i iznosila je 50.063 dinara. No, i pored toga, veću prosečnu platu u odnosu na republičku imale su samo dve oblasti u Vojvodini, Južnobanatska – 50.084 i Južnobačka – 60.403 dinara, dok je preostalih pet imalo prosečne plate manje čak i od republičkog proseka. Tako je prosečna neto plata prošlog meseca u Zapadnobačkoj oblasti iznosila 47.190, u Sremskoj 44.048, u Severnobačkoj 42.956, u Srednjobanatskoj 41.277 i u Severnobačkoj 40.818 dinara.

Pretprešlog meseca najveća prosečna plata zabeležena je u Bačkoj Palanci, ali prošlog meseca su zaposleni u toj bačkoj opštini po visini primanja tek na osmom mestu. Naime, prošlog meseca najveću prosečnu platu imaju zaposleni u Apatinu – 79.801 dinar. Tik uz njih su zaposleni u opštini Beočin, koja je posle nekoliko meseci pada prosečne zarade, prošlog meseca izšla na drugo mesto, s prosekom od 79.130 dinara. Treći po visini prosečne plate su zaposleni u Novom Sadu – 68.299 dinara, zatim radnici u Vršcu s prosekom od 62.207 dinara. Na petom mestu u Vojvodini po visini prošlomesečne prosečne plate su Odžaci – 56.624, slede Pećinci s 54.817, Kovin s 54.577, Bačka Palanka s 50.164, Pančevo sa 49.951 i Sremska Mitrovica sa 47.063 dinara.

Opštine kojima ni uskršnji ni prvomajski praznici i bonusi koji su deljeni nisu pomogle da povećaju prosečnu platu su i dalje Alibunar – 29.389, Bački Petrovac – 29.905, Sečanj – 31.958, Irig – 32.430, Čoka – 32.530, Bač – 32.646, Kovačica – 33.854 i Mali Idoš – 33.298 dinara.

Kada se uporede vojvodanske opštine s najvišom i najnižom prosečnom zaradom u prošlom mesecu, dođe se do podatka da je zarada zaposlenih u Apatinu čak 50.412, odnosno za ceo ukupni vojvodanski prosek zarada, veća od plata u Alibunaru. Ili, prosečna plata u Beočinu je 49.225 dinara veća od prosečne plate u Bačkom Petrovcu.

Međutim, kada se posmatra rast i pad prosečne zarade u prošlom mesecu u pojedinim vojvodanskim opštinama u odnosu na mart ove godine, vidi se da su one opale upravo u Alibunaru i Bačkom Petrovcu, gde su i bile najmanje, a najviše porasle u opštinama koje su u martu imale znatno manje prosečne zarade nego prošlog meseca. Tako se u Alibunaru beleži pad prosečne aprilske zarade u odnosu na martovsku od 3,4 odsto, a u Bačkom Petrovcu od 6,5.

U isto vreme prosečna aprilska plata u Apatinu porasla je čak 62,7 odsto u odnosu na mart, dok je taj procenat rasta u Beočinu 61,7 odsto. U Oyacima je prosečna aprilska plata 44 procenta veća u odnosu na mart, u Kovinu 39,1, Novom Sadu 32, Kovinu 27,1 i u Šidu 20,6 odsto.

Prosečne zarade po zaposlenom u Republici Srbiji, po delatnostima	Zarade		Neto zarade	
	IV 2016	I-IV 2016	IV 2016	I-IV 2016
Ukupno	67464	61914	49249	45026
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	54542	51640	39227	37290
Rudarstvo	107566	103556	77356	74038
Prerađivačka industrija	64530	58732	47314	42872
Snabd. el. energijom, gasom i parom	108472	105240	77234	74907
Snabd. vodom i upravljanje otp. vodama	57759	55178	41857	39917
Građevinarstvo	60086	55438	43670	40275
Trg. na vel. i malo i popravka mot.vozila	51504	48479	38049	35723
Saobraćaj i skladištenje	69360	63573	50366	46163
Usluge smeštaja i ishrane	38816	37463	28534	27611
Informisanje i komunikacije	143536	114867	108142	86698
Finansijske delatnosti i delatnost osig.	125593	110637	90977	80278
Poslovanje nekretninama	82078	70494	60443	51195
Stručne, naučne, inf. i tehničke delatnosti	132467	102470	103244	77178
Adm. i pomoćne uslužne delatnosti	50788	49727	36933	36080
Državna uprava i obavezno soc. osiguranje	69540	65683	50036	47197
Obrazovanje	56708	55974	40784	40277
Zdravstvena i socijalna zaštita	58732	53164	42385	38319
Umetnost; zabava i rekreacija	54570	51777	39573	37629
Ostale uslužne delatnosti	46572	44180	34459	32742

Zarade u prosveti i republički prosek						
Period	Prosečne zarade			Neto zarade		
	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (3:2)	Ukupno RS	Obrazovanje	Indeks (6:5)
1	2	3	4	5	6	7
IX 2015	60.503	55.301	91.40	43.925	39.799	90.61
X 2015	60.767	54.644	89.92	44.124	39.376	89.24
XI 2015	60.913	58.974	96.82	44.166	42.370	95.93
XII 2015	70.763	59.894	84.64	51.485	43.069	83.65
I 2016	55.763	55.190	98.97	40.443	39.696	98.18
II 2016	61.279	55.754	90.98	44.450	40.101	90.22
III 2016	63.029	56.238	89.23	45.870	40.524	88.35
IV 2016	67.464	56.708	84.06	49.249	40.784	82.81

	Zarade				Neto zarade			
	IV 2016	I-IV 2016	IV 2016 III 2016	I-IV 2016 I-IV 2015	IV 2016	I-IV 2016	IV 2016 III 2016	I-IV 2016 I-IV 2015
Republika Srbija	67464	61914	107,0	105,4	49249	45026	107,4	105,4
Srbija - Sever	76219	68962	108,5	105,3	55834	50247	109,1	105,3
Beogradski region	83095	77144	104,7	106,2	60742	56221	104,8	106,1
Region Vojvodine	68946	60179	113,8	104,6	50643	43834	115,0	104,7
Zapadnobački okrug	64945	53369	122,6	107,4	47190	38704	122,6	107,5
Južnobanatski okrug	67842	63300	105,3	100,6	50084	46052	107,5	100,7
Južnobački okrug	81556	67335	121,3	105,9	60403	49262	123,0	106,0
Severnobačanski okrug	56319	52218	105,9	103,7	40818	37834	106,0	103,5
Severnobački okrug	59426	55149	106,5	105,7	42956	39922	106,4	105,7
Srednjobanatski okrug	56521	54189	101,2	103,6	41277	39344	102,1	103,8
Sremski okrug	60366	53733	111,5	104,2	44048	39072	111,8	104,4
Srbija – Jug	55707	52510	104,4	105,7	40404	38060	104,4	105,7
Region Šumadije i Zap. Srbije	54375	51179	104,4	104,8	39545	37200	104,3	104,8
Region Južne i Istočne Srbije	57327	54127	104,5	106,8	41450	39103	104,4	106,8
Region Kosovo i Metohija	-	-	-	-	-	-	-	-

Inflacija, maj 2016/maj 2015. godine, 0,7 odsto

Indeksi potrošačkih cena (inflacija) definišu se kao mera prosečne promene maloprodajnih cena robe i usluga koje se koriste za ličnu potrošnju. Cene ovih proizvoda i usluga u maju 2016. godine, u odnosu na april 2016. godine, u proseku su više za 0,1%. Potrošačke cene u maju 2016. godine, u poređenju sa istim mesecom prethodne godine, povećane su 0,7%, dok su u poređenju sa decembrom 2015. godine povećane 0,8%. Posmatrano po glavnim grupama proizvoda i usluga klasifikovanih prema nameni potrošnje, u maju 2016. godine, u odnosu na prethodni mesec, rast cena je zabeležen u grupi Transport (0,4%), u grupama Hrana i bezalkoholna pića, Zdravstvo i Odeća i obuća (za po 0,2%) i u grupi Nameštaj, pokućstvo i tekuće održavanje stana (0,1%). Pad cena je zabeležen u grupama Komunikacije i Obrazovanje (za po -0,3%), Rekreacija i kultura (-0,2%) i u grupama Stan, voda, električna energija, gas i druga goriva, Alkoholna pića i duvan i Restorani i hoteli (za po -0,1%). Cene ostalih proizvoda i usluga nisu se bitnije menjale.

Period mart 2016/mart 2015. godine

Prosečna zarada isplaćena u aprilu 2016. godine nominalno je veća za 7,9% i realno je veća za 7,5% od prosečne zarade isplaćene u aprilu 2015. godine. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u aprilu 2016. godine nominalno je veća za 8,0% i realno je veća za 7,6% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u aprilu 2015. godine.

Period januar-mart 2016/januar-mart 2015. godine

Prosečna zarada isplaćena u periodu januar–april 2016. godine, u poređenju sa prosečnom zaradom isplaćenom u periodu januar–april 2015. godine, nominalno je veća za 5,4%, a realno je veća za 4,2%. Prosečna zarada bez poreza i doprinosa isplaćena u periodu januar–april 2016. godine, nominalno je veća za 5,4 i realno je veća za 4,2% u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar–april 2015. godine.

ПРАВО ЗАПОСЛЕНОГ НА РЕГРЕС ЗА ГОДИШЊИ ОДМОР И НАКНАДУ ТРОШКОВА ИСХРАНЕ У ТОКУ РАДА

Запослени нема право на посебне износе на име регреса за годишњи одмор и трошкове исхране у току рада ако су примања по тим основама унета у структуру његове зараде.

Из образложења:

Првостепеном пресудом одбијен је тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена да тужилици на име неисплаћених месечних зарада по основу сменског рада, топлог obroка и регреса исплати главни дуг у укупном износу од 700.661,71 динар, са припадајућом законском затезном каматом, и то: на име сменског рада, на име накнаде за исхрану у току рада и на име регреса за коришћење годишњег одмора.

Против такве пресуде тужилац је изјавио жалбу.

По оцени Апелационог суда, жалба је неоснована.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је у периоду на који се односи њен захтев радила код тужене, на радном месту путничког благајника, а радно време је било у турнусима 12-24, 12-48, а не у сменама. Зарада која је тужилици исплаћивала састојала се од зараде за обављени рад и време проведено на раду, додатка за исхрану током рада и регреса за коришћење годишњег одмора.

На овако правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио материјално право, дајући за своју одлуку разлоге које у битном прихвата и овај суд.

Наиме, према тада важећој одредби члана 108. става 1. тачка 3) Закона о раду („Службени гласник РС“, бр. 24/05...), запослени има право на увећану зараду, утврђену општим актом и уговором о раду, и то за рад ноћу и рад у сменама, ако такав рад није вреднован при утврђивању основне зараде, најмање 26%. Према директиви 193 о радном времену (93/104/СИ), рад у сменама значи било који начин организовања рада у сменама по којем радници сваког радног дана раде према одређеном обрасцу, а који мора бити континуиран. Из тога следи закључак да рад тужилице није био рад у сменама, јер она не мења смену о обрасцу из дана у дан, односно из недеље у недељу, не ради континуирано у сменама, већ је њен рад организован по принципу прерасподеле рада тако да тужилац одређене дане ради и дуже од пуног радног времена, да би наредног дана имала слободан дан, и то по принципу 12-24, 12-48.

Када би се прихватило супротно схватање, тада би тужилац била у повољнијем положају у односу на запослене који раде у сменама, јер она и за слободан дан прима зараду, док запослени који ради у сменама прима само увећање зараде од 26% и ради (нема слободан дан).

Овом суду је познато супротно схватање Врховног касационог суда, али с обзиром на то да је Уставни суд Републике Србије у истим правним ситуацијама заузео став да се ради о прерасподели радног времена, а његово схватање је интерпретација права која укључује и тумачење права са становишта људских права, овај суд је прихватио изложено правно схватање из назначених одлука Уставног суда, с обзиром на његовог касаторно дејство и према одлукама Врховног касационог суда.

Дакле, одредбом члана 65. Колективног уговора тужене прописано је да запослени има право на увећану зараду за прекровремену рад у висини од 35% на основу зарада, а тачком 4) истог члана је прописано да запослени има право на увећану зараду за рад у турнусу од 2% а зарада је тужилици тако и обрачунавана и исплаћивана, што значи да она нема право на разлику до увећања од 26% и са ових разлога.

Исто тако, у структуру зараде тужилици су урачунати регрес за коришћење годишњег одмора и додатка за исхрану за време рада, па зато она нема право ни на потраживање по тим основима. Због тога, и пошто је тужилици у вредност зараде урачуната вредност регреса и додатка за исхрану, а накнада трошкова се, у смислу члана 118. став 1. тач. 5) и 6) Закона о раду, утврђује у складу са општим актом и уговором о раду, потраживање тужилице је неосновано. (*Пресуда Апелационог суда у Београду, Гж1 282/2015 ог 1. априла 2015*)

ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА У УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Запосленом у установи за образовање и васпитање који је учинио неко од кривичних дела наведених у члану 120. став 1. тачка 3) важећег Закона о основама система образовања и васпитања или му је за неко друго кривично дело изречена безусловна казна затвора у трајању од најмање три месеца, радни однос неће престати ако је кривично дело извршено или му је наведена санкција изречена пре ступања на снагу тог закона. Другачије резонување водило би до ретроактивне примене закона, што Устав забрањује.

Из образложења:

Побијаном пресудом преиначена је првостепена пресуда па је одбијен тужбени захтев тужилаца којим су тражили поништење одлука Школског одбора, тужене школе и решења о отказу уговора о раду, као и захтев за реинтеграцију.

Против правноснажне другостепене пресуде тужиоци су изјавили ревизију.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија је основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоцима су уговори о раду отказани на основу члана 120. Закона о основама система образовања и васпитања, јер су 28. маја 2009. године правноснажно осуђени због извршеног кривичног дела фалсификовање службене исправе, из члана 351. став 1, у вези са чланом 33. Кривичног законика (саизвршиоци). Против решења о отказу тужиоцу су уложили приговор Школском одбору и њихови приговори су одбачени.

Код таквог чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, поништио решење о отказу и наредио реинтеграцију у процес рада, сматрајући да је отказ незаконит јер о приговору тужилаца није одлучено у меритуму (приговори су одбачени), а поред тога првостепени суд сматра да престанак радног односа тужиоцима није законит јер се на њих правило из члана 120. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања не примењује (тужиоци су испуњавали услове за пријем).

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду, сматрајући да су се у конкретном случају стекли услови за отказ уговора о раду, односно престанак радног односа по сили закона, јер је у току поступка остварен законски разлог за престанак радног односа. Прописани услови морају бити испуњени како приликом заснивања радног односа, тако и за време трајања радног односа. У конкретном случају, тужиоцу су оглашени кривим за кривично дело против правног саобраћаја па им радни однос мора престати по сили закона, без обзира на изречену кривичну санкцију.

Становиште другостепеног суда није правилно.

Престанак радног односа тужилаца незаконит је из најмање три разлога (један је довољан).

Прво, без обзира а начин престанка радног односа (по сили закона или вољом послодавца), другостепена одлука о престанку радног односа (одбачени приговори) донета је супротно члану 145. Закона о основама система образовања и васпитања.

Наиме, према члану 145. тог закона, орган управљања закључком ће одбацили приговор уколико је он неблагоприятан, недопуштен или изјављен од неовлашћеног лица. У конкретном случају приговор није недопуштен, зато што из правила садржаном у ставу 1. цитирани одредбе произлази закључак да против сваког решења о остваривању права, обавеза и одговорности запослени има право на приговор органу управљања, у року од осам дана од дана достављања решења директора. Закон не прави разлику између начина престанка радног односа (да ли по сили закона или вољом послодавца) па је другостепени орган у поступку интерне заштите морао да одлучује у меритуму.

Друго, Устав забрањује ретроактивно (повратно) дејство закона (члан 197. Устава). У конкретном случају, основ за престанак радног односа наступио је 2007. године (време извршења кривичног дела због кога су тужиоци осуђени). Кривична пресуда (осуђујућа) је последица деликтне радње извршене у време важења ранијег закона, који није познавао овај разлог за престанак радног односа. С обзиром на то да важећи Закон о основама система образовања и васпитања садржи одредбе о ретроактивној примени, његове одредбе се нису могле применити на правни однос (разлози за престанак радног односа), који је наступио пре његовог ступања на снагу. Раније важећи Закон о основама система образовања и васпитања није садржао правило које из члана 120. став 4. важећег Закона о основама система образовања и васпитања.

Оцењујући уставност овог закона и не прихватајући иницијативу за покретање поступка за утврђивање неуставности члана 120. став 5. Закона о основама система образовања и васпитања,¹ Уставни суд у својој одлуци од 29. септембра 2011. године у образложењу наводи да цитирани закон нема повратно дејство јер прописује услове за пријем у радни однос и утврђује дејство тих одредаба за будуће, што значи „да је примена основног закона могућа само за будуће“.

И на крају, правне последице осуде не могу наступити кад је учиниоци изречена условна осуда, ако не буде опозвана (члан 94. став 2. Кривичног законика важећег у време извршења кривичног дела). Поред тога, у односу на све тужиоце наступила је законска рехабилитација јер у року од једне године по истеку рока проверавања нису учинили кривично дело (члан 98. став 2. тачка 2) Кривичног законика). (*Пресуда Врховног касационог суда, Рев2 854/2015 ог 24. фебруара 2016*)

¹ Због измена и допуна тог закона, спорна одредба сада се налази у ставу 5. истог члана.

DEČACI BIRAJU DA LI ĆE U ŠKOLU DA NOSE SUKNJU ILI PANTALONE

Mali Britanci oba pola već u uzrastu od pet godina mogu da biraju da li će u školi nositi suknju ili pantalone. Reč je o inicijativi koju finansira vlada, sa ciljem da se propisi o školskim uniformama prilagode transrodnoj deci. U 80 državnih škola, uključujući i 40 osnovnih, već se primenjuje politika "polno-neutralnih" uniformi. U mnogim britanskim školama, devojčice već izvesno vreme mogu da biraju da li će nositi suknju ili pantalone, ali sada će to moći i dečaci.

Škola "Alens Kroft" u Birmingemu jedna je od prvi osnovnih škola u zemlji koja je usvojila novu politiku. "Alens Kroft" promovise pravo svakog deteta da slobodno izražava osećanja po pitanju pola i ličnosti", navode zvaničnici ove škole i dodaju: "Da bismo podržali taj cilj, primenjujemo politiku 'polne neutralnosti'. To znači da očekujemo od sve dece da nose školsku uniformu, ali da za devojčice i dečake važe ista pravila".

Hrišćanske organizacije su zabrinute da će mogućnost izbora izazvati zbuñjenost među decom i adolescentima kada je u pitanju njihov identitet, ali borci za pravo na različitost tvrde da tradicionalna politika utiče na izolaciju dece homoseksualno, biseksualno ili transrodno nastrojene dece.

Ranije ove godine, privatni Koledž Brajton najavio da će raskinuti s tradicijom tako što će pružiti učenicima mogućnost da biraju da li će nositi suknju i bluzu, ili pantalone i košulju. Kako je saopšteno, to je odgovor škole na promene u društvu i prihvatanje rodne disforije (transrodnosti dece), poremećaja koji znači da je doživljaj rodnog identiteta suprotan biološkom polu.

FINSKA: SINDIKATI PODRŽAVAJU ZAMRZAVANJE ZARADA I DUŽU RADNU NEDELJU

Najveći radnički sindikat u Finskoj podržaće paket reformi vlade u Helsinkiju koji ima za cilj da ojača ekonomiju u stagnaciji, ublaži pravila na tržištu rada i smanji povlastice radnicima. Sindikat radnika metalne industrije, koji zastupa više od 140.000 radnika, odlučio je da podrži reforme koje su već podržali drugi sindikati, čime je otvoren put za postizanje sporazuma sa finskim vlastima. Finska vlada desnog centra planira da smanji poreze i odustane od planiranih mera štednje u zamenu za povećanje doprinosa za penzijsko osiguranje, dužu radnu nedelju, manje bonuse za godišnje odmore i zamrzavanje zarada na godinu dana. Kruta pravila tržišta rada jedan su od glavnih razloga finansijskih poteškoća u Finskoj.

Evropska komisija predviđa da rast ekonomije u Finskoj od 0,7 odsto, što je niže nego u svim ostalim zemljama Evropske unije, osim u Grčkoj.

DEČAK (7) OSTAVLJEN U ŠUMI OPROSTIO RODITELJIMA

Sedmogodišnji dečak iz Japana, kog su roditelji za kaznu, zbog toga što je bacao kamenčiće u reku, ostavili u šumi na severu zemlje, pronađen je 3. juna posle šest dana potrage, saopštila je tamošnja policija. Jamato Tanooka pronađen je nepovređen u jednoj vojnoj bazi u blizini terena za vežbe, kod grada Šikabe. Više od 180 spasilaca, među kojima i vojnici koji su ga našli, pretraživalo je šumu i oblast oko šume na severu Japana. Kako je saopšteno, dečak je našao utočište u kolibi na oko pet kilometara od mesta gde su ga roditelji ostavili, prenela je agencija Kiodo. U toj kolibi imao je vodu koju je i pio, ali je, čim su ga našli, tražio da jede jer je bio mnogo gladan. Vojnici su ga ponudili pirinčem i hlebom.

Dečaka su preuzeli roditelji, a otac se izvinio što je sina ostavio u šumi, izvestile su svetske agencije. „Prva stvar koju sam rekao sinu bila je da mi je žao što je morao da se muči zbog onoga što sam ja uradio“, kazao je otac Takajuki Tanooka (44) ispred bolnice u gradu Hakadote, preneo je Tanjug. Dečak je, prema svedočenju policije, samo klimnuo glavom i rekao da je sve u redu. „Ti si dobar otac. Opraštam ti“, preneo je Bi-Bi-Si.

„Mali Jamato je bio neverovatno miran s obzirom na to da je proveo u šumi

šest noći. Nije pokazivao znake uznemirenosti niti straha. U dobrom je stanju, zdrav je i nema povreda“, izjavio je lekar koji ga je pregledao. Jamato je 6. juna izašao iz bolnice.

Roditelji su priznali da su dečaka u subotu ostavili u šumi da bi ga kaznili zbog toga što se loše ponašao i što je bacao kamenčiće iako su mu rekli da to ne radi. Oni su ga ostavili u planinskom delu, u šumi na severu Hokaida, u oblasti gde žive divlji medvedi. Par je prvo policiji rekao da se dečak izgubio.

Kasnije su priznali da su ga ostavili samog na pet minuta da bi ga kaznili, ali da je on već nestao kada su se vratili po njega, preneo je Bi-Bi-Si. Japanski su mediji naveli da su se roditelji, pošto su ostavili dete samo, odmakli od njega oko 500 metara.

Otac Takajuki priznao je pred okupljenim novinarima da su supruga i on u kažnjavanju svog deteta „otišao predaleko“. „On odrasta u porodici punoj ljubavi, ali odsad ćemo ga voleti još više i pažljivo ćemo pratiti kako odrasta. Naše ponašanje kao roditelja bilo je prestrogo. Mislio sam da je ono što sam radio bilo dobro za njega, ali, sada shvatam da sam pogrešio.“ Otac se zahvalio sinovljevim drugarima koji su ga tražili, školi koju dečak pohađa, timovima za potragu i vojsci.

TV Asahi i novine „Hokaido Šimburn“ izvestile su da je dečak pronašao kolibu još u subotu uveče, na dan kada je nestao. Inače, područje šume, u kojima je mali Jamato bio proteklih dana, pogodile su obilne kiše, a temperatura tokom noći bila je samo sedam stepeni Celzijusa.

U JUŽNOJ AFRICI NIJE USVOJEN PREDLOG O STIPENDIRANJU DEVICA

Južnoafrička komisija za ravnopravnost osudila je predlog da se mladim devojčicama koje se ne upuste u seksualne odnose, tj. ukoliko ostanu device, dodeli fakultetska stipendija.

Ovakav predlog je neustavan, presudila je Državna komisija za polnu jednakost. "Stipendija za device", kako su nazvali ovaj predlog, koji su predložile državne vlasti u januaru je izazvao brojne debate širom zemlje, uglavnom pozivajući se na tvrdnju da je predlog zastareo, dok su tradicionalisti tvrdili da će pomoći očuvanju afričke kulture.

Komisija je u petak 17. juna izjavila kako je ovaj program diskriminatorski prema ženama zbog toga što se muški studenti nalaze van njegovog opsega: "Svako stipendiranje od strane državnog organa koje se zasniva na ženskoj seksualnosti potencira patrijarhat i nejednakost", izjavili su članovi komisije. "Glavni problem predstavlja što ovaj slučaj ne pripada dosadašnjoj kulturološkoj praksi, raspodela državnih fondova po osnovu seksualnosti ugrožava postojeću zaštitu jednakosti, ponosa i privatnost", izjavila je Sanja Bornman, članica udruženja za zaštitu ljudskih prava.

Dudu Mazibuko, načelnik Utukela oblasti, koji je inicirao ovaj program, rekao je u januaru da smatra da će se ovim programom smanjiti tinejdžerske trudnoće kao i širenje virusa HIV-a, ali i da će se otvoriti mnogobrojne mogućnosti za zapošljavanje žena, piše Gardijan.

OSTAVITE TASTATURU, OLOVKA RAZVIJA MOZAK

Iako tastatura i taktilni interfejs dobijaju značaj u svim sferama života, naučnici kažu da je za naš mozak štetno odreći se pisanja. Problem je dostigao vrhunac kada su neke zemlje poput Finske iznele plan da potpuno eliminišu časove pisanja u nastavi i zamene ih kucanjem na računarima ili drugim digitalnim uređajima. Da li je ovo ispravna odluka? Izgleda tako, jer trenutno u svakodnevnom životu češće koristimo tastaturu nego papir i olovku.

Međutim, nekoliko studija je pokazalo da pisanje rukom pozitivno utiče na ljudski mozak.

Profesorka na Univerzitetu u Vašingtonu Virdžinija Berninger razvila je studiju koja dokazuje da pisanje perom ili olovkom stimuliše rad delova moždane kore koji su odgovorni za memoriju i analizu informacija. Profesorka je, u cilju studije, tražila od studenata iz jedne škole da napišu dva kratka eseja: jedan na papiru i jedan na računaru.

Analizirajući tekstove, Berningerova je utvrdila da su rukom pisani eseji kreativniji i sadrže bogatiji rečnik. Kako kaže profesorka, koja je u svoja istraživanja o funkcionisanju mozga takođe uvrstila i analizu magnetnom rezonancom, deca su imala bolje rezultate zbog činjenice da u procesu pisanja rukom mozak radi aktivnije.